

LEDARE

Ledare: Tid för en ny start Europa-Amerika

PUBLICERAD 2005-02-09

Hans Bergström om de transatlantiska förbindelserna. .

UTVALD LÄSNING I DIN MEJLBOX

[Skaffa nyhetsbrev](#)

DN:s chefredaktör Peter Wolodarski väljer ut veckans mest läsvärda artiklar.

Betydelsen av valet i Irak går långt utöver det formella. För det första har irakierna gett ett tungt bidrag till debatten om universella värden. Viljan att få leva i en demokrati är inte begränsad till västliga länder eller rika länder. Människor är människor. Oavsett kultur och religion är de betjänta av rätten att på fredlig väg kunna avsätta usla ledare. Det är rörande att se hur stark önskan att erövra denna rätt är även bland irakier.

För det andra får valet en enorm betydelse i USA. Amerikaner avskyr föreställningen om USA som en "imperiemakt". Den strider mot nationens grundande och anda. Mediebilderna från Irak och omvärlden - av att Amerika är ovälkommet, otackat, ja rentav hatat för insatsen att befria irakierna från deras Hitler - har därför gjort intryck. Stämningen i USA har i växande grad blivit: låt oss snarast möjligt komma hem! Varför ska vi betala hundratals miljarder dollar av skattemedel, offra amerikanska liv vecka efter vecka och tvinga reservister ut på uppdrag långt bort - när ingen, inte ens irakierna, tycks vilja att vi gör det här? Nu ser amerikanerna att irakierna kämpar för sin demokrati, att de uppskattar att tyrannen är borta och vill ta vara på den historiska möjligheten att forma ett öppnare samhälle. Detta gör en oerhörd skillnad i den folkliga stämningen i USA och därmed i viljan hos kongressen att fortsätta hjälpa den stapplande demokratin.

För det tredje ger valet en markerad anledning till en nystart i relationerna mellan Europa och USA. De båda sidorna behöver inte fortsätta träta om historien. De kan fokusera på att rädda framtiden. USA är inte längre "ockupationsmakt" i Irak. Irak är en egen demokrati under bildande, i en process som även FN aktivt medverkar till. USA:s president har gjort klart att de amerikanska trupperna stannar enbart om och så länge som Iraks egen regering begär det.

I en workshop om de transatlantiska relationerna under World Economic Forum i Davos konstaterade många att sandlådekriget mellan USA och Europa måste upphöra. De gemensamma uppgifterna - både att möta risker och att ta vara på historiska chanser till genombrott - är så gigantiska att de nu måste stå i fokus på båda sidor om Atlanten.

I sandlådedebatten fastnar man i ömsesidiga anklagelser. "Ni gick för lättvindigt till angrepp i Irak, så nu är det ert bord", sägs det från Europa. "Ni har inte gjort någonting för att hjälpa till, och är därför inte förtjänta av konsultationer", kan det antydast från Amerika. Glädjen är större över den andres misslyckanden än över framgång för de värden som båda representerar. "Var så god, vi ger er problemet Iran, så får ni visa om ni med mjuka förhandlingar kan beveka en skurkstat som vill skaffa sig atomvapen", lyder signalen från USA. "Vi avvaktar att även valet misslyckas i Irak, så att det blir tydligt att Amerika har gjort fel från början till slut", har varit något av stämningen i Europa.

Men sandlådedebattens tid bör nu vara över. Amerikas kraft för förebyggande krig är uttömd. Europas brist på konkret insats för att hjälpa fram demokratin i Mellanöstern borde vara över. Kring den grundläggande strävan kan det inte rimligen råda oenighet över Atlanten. I sitt skickliga tal i Davos påpekade Blair att Bushs betoning av demokrati som den långsiktiga vägen till fred i själva verket innebär ett erkännande att vapenmakt är otillräcklig.

Val i Pakistan, i Afghanistan, i Palestina, i Irak - det är ingen dålig start på en svår process. Vi kan se början på en omvandling av sannerligen historiska dimensioner. Europa har all anledning att nu börja hjälpa till. Den amerikanske presidenten borde vid sitt kommande möte med de europeiska ledarna signalera en ny vilja till gemensamma tag. Enighet rådde i Davos om att en fredslösning Israel - Palestina skulle ha enorm betydelse, även för förhållandet Europa - USA.

Politisk galenskap kommer alltid att finnas, på båda sidor om Atlanten. I svenska tidningar har vi jämsides med utmärkta nyhetsanalyser i Aftonbladet och Expressen (Wolfgang Hansson respektive Mats Larsson), och PM Nilssons klara röst, kunnat läsa tre artiklar av Per Wirtén på Expressens kultursida, vilkas tankesörja endast överträffas av deras löjligt pretentiösa marxistiska språk. I Aftonbladet släppte kulturchefen och ansvarige utgivaren den 27 januari fram en stort uppslagen artikel som manar till stöd för mord på väljare. Är AB beredd att publicera motsvarande maning inför svenska val?

Hos ansvariga krafter är tiden inne för gemensamt arbete för demokrati mellan Europa och USA. Sverige har en roll att spela på den europeiska sidan, särskilt som statsminister Göran Persson har uppträtt så att han har mer anseendekapital än ledarna för Frankrike och Tyskland.

TEXT

Hans Bergström

© Detta material är skyddat enligt lagen om upphovsrätt